Székesfehérvár, 1908. XV. évfolyam, 90. szám. Kedd, julius 28.

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak: 1 évre 12 kor., 1/2 évre 6 kor., 1/4 évre 3 kor. Egyes szám ára 10 fill.

Felelős szerkesztő: BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Szent-István-tér 1. Egyes számok kaphatók: a dohánytőzsdékben.

Az ev. ref. egyházkerület figyelmébe.

Nem ugyan meglepetéssel, de bizonyos keserüséggel olvastam a Fejérmegyei Napló legutóbbi számában, hogy a mezőföldi ev. ref. egyházkerület gyülésén erélyes hangok zúdultak fel a „Ne temere" kezdetü pápai enciklika ellen, a katholikusok és nem katholikusok közti házasságkötésekre vonatkozólag utasításokat ad. Felszólitják a kormányt, hogy hasson oda ezen pápai rendelet visszavonására és — a mi termeszetes folyománya az előbbi hangulatnak, a katholikus egyház ismét kemény leckét kapott a türelem, az igazságosság stb. erényeiről.

Előre bocsátom, hogy a magyar püspöki kar már hónapokkal ezelőtt intézkedett, hogy a pápai rendelet végleges érvényre jutása előtt ideiglenes állapot jöjjön létre, amely a régi állapotokat megközeliti, másrészt lépéseket tett a szentszéknél, hogy a vegyes házasságokra nézve az eddig érvényben levő törvények joghatálya továbbra is fönntartassék. Hogy a római szentszék miként fog határozni, nem tudjuk, de hogy az egyedül illetékes tényező a magyar katholikus püspöki kar a maga hatáskörében megtette azokat a lépéseket, amelyeket protestáns testvéreink most az arra teljesen illetéktelen kormánytól várnak, az bizonyos.

Én azonban másra akarok rámutatni. Arra a nagyfoku következetlenségre, amely a mezőföldi ev. reformátusok s az ország annyi református gyülekezeteinek eljárásában megnyilvánul. Mikor a kilencvenes évek elején az egyházpolitikai harcok megkezdődtek, mi katholikusok feljajdultunk. A vallási életre nagy veszedelmet láttunk abban, hogy az állam megváltoztatva addigi álláspontját, az egyház előtt kötött házasságoktól megvont minden államjogi következményt. Följajdultunk azért, hogy az egyház előtt kötött házasságok az állam előtt többé figyelembe nem jönnek, mert az állam egyedül a saját anyakönyvvezetője előtt tett nyilatkozatot tekinti a házassági szerződés lényeges feltételének. *Akkor protestáns testvéreink ujjongtak a mi fájdalmaink láttára.* A megváltó liberalizmus üdvözitő diadalának tekintették a mi leveretésünket. Igen, ugy kell lenni — mondották — a házasság nem vallási ügy, hanem állami szerződés. Követelték ők is, hogy az állam ne vegyen többé bennünkett semmibe s ne vessen ügyet az egyházi házasságkötésekre. Tudták jól, tudniok kellett, hiszen ők is logikával gondolkoznak, hogy az egyházpolitikai törvényen minden keresztény felekezetnek ártanak, a protestánsoknak épugy mint a katholikusoknak. De a katholikusok ellen való gyülölet elfelejttette velük a jövőbe látást. Megelégedtek azzal, hogy a mi fájdalmainkat látták.

A következmények beigazolták, hogy nekünk volt igazunk. A tisztán polgári házasságok száma évről-évre rohamosan szaporodik. Nekünk is sok kárt tettek. De még többet nekik, akik éveken át magasztalták a liberalizmus védő szárnyai alatt fölnevelkedett egyházpolitikát. Az ő híveik azt vallották, hogy nem lehet rosz az, ami mellett a saját papjaik agitálnak s szaporodtak és szaporodnak a vallás és egyház figyelembe vétele nélkül kötött házasságok.

A puska tehát visszafelé sült el.

Most aztán egy más dolog történt. A katholikus egyház feje a maga külön hatáskörében, a saját jogai alapján utasitást ad a saját híveinek. Protestáns testvéreink felzúdulnak, tüzet kiáltanak és futnak a kormányhoz, hogy rendszabályozza meg a római pápát.

De furát gondolhat most az a Wekerle Sándor miniszterelnök, az egyházpolitika atyamestere, a házassági ügyeknek laicizálója, aki protestáns testvéreink tapsolása mellett mondotta és mondatta ki az országgyülésen, hogy az államnak ezután semmi köze a katholikusok házasságához s aki törvénybe igtattatta, hogy a

Uti emlékek.

— A *Fejérmegyei Napló* eredeti tárcája. —

Cirkvenica.

Mielőtt ennek a fölkapott s nálunk eléggé ismeretes népszerü fürdőhelynek leirásába kezdenék, egy érdekes epizódot mondok el, amely mint lélektani tény, sok hasonló esetből levont következtetések elfogadott törvénye.

Egy telepatikus esetről van szó.

Veneziából részben Miska barátom kedvéért jöttem el. Az utolsó hét elején táviratot kapott, hogy siessen haza. Szabadkára, mert nagyanyja haldoklik s utoljára látni kivánja. Elindultunk. Utolsó reggel a hajón az én barátom elmondja nekem, hogy fölébredése előtt nagyanyjával beszélt. Olyan élénken, hogy minden szavára emlékezett. A jó öreg asszony vonaton sietett tova. Ideje nem volt, hogy megálhasson, oly sürgős volt az utja, de mosolyogva hivta unokáját Gyüdre a Szüz Szent kedves kegyhelyére, a hol — ugy igérte — imádkozni fog érette.

Sokat beszéltünk reggel az érdekes álomról, s erősen hittük, hogy a jó öreg asszony esetleg talán épen akkor halhatott meg. Meg is igértettem barátommal, hogy ha hazaér, azonnal tudósitani is fog nagyanyja hogylétéről.

Kedden megkaptam a választ. Ez volt benne: „Öreganyámat csütörtökön délután temették. Mikor én felőle álmodtam a hajón, hogy láttam őt mosolygó, szende ábrázattal robogni a vonaton, mely megállás nélkül száguldott tova s az ő szelid ajkai suttogták, hogy majd imádkozik értem a gyüdi Szüz Máriához — akkor ment, ugy látszik, lelke be a boldog örökkévalóságba. Lásd! ez a telephatia!"

Fiumeba érve, egy kedves kirándulásra szántuk magunkat. Egyik barátunknak két kedves kis gyemeke van Cirkvenicában, a László gyermekotthonban nyári tartózkodásra. Meglátogattuk őket.

Cirkvenica nincs messzebb Fiumétól két óra hajó utnál a Quarneroi öböl keleti oldalán. Portoréig a szabad tenger hullámai mosták hajónkat. A táj minden egyhanguságа mellett is kedves. Zöld erdők, meredek, kopár sziklafalak meredeznek felénk. Itt-ott egy halászkunyhó villog ki a zöld lombsátor mögül. A hol a tenger nagyobb öblöt képez, ott a halászok tonhalakra lesnek. A partról hosszu 20—30 méterre ferdén fölfelé a tengerbe nyuló keskény létrák vannak, ezeknek a csucsán üldögél a halász s figyelve les lefelé a tenger tiszta vizébe, hogy mikor uszik be a kerületbe egy hatalmas hal, a mely zsákmányul kinálkozik. Igazi talián munka. Semmit tevéssel foglalkozni: Lesni a ragyogó nagy hevében a lábával harangozva, reggeltől késő estig a szegény áldozatot. A kinek esze is van, az széles napernyőt is tart a feje fölé s akkor nem okvetlenül olvad fel az agyveleje az izzó napsugár tüzelése alatt.

Portoré után egy sziget vonul el mellettünk s mi közte s a part közt folytattuk még utunkat egy jó óra hosszat. A tenger szine csodálatosan kék lett, olyan mint a legélénkebb kékitő, olyan melyhez hasonlót csak a Garda-tavon talál az ember.

11 óra körül lehetett, a mikor partot értünk. Cirkvenica a hegyoldalán, a tenger habjaitól mosva szélesen terül el a szemeink előtt. Fehér házai izzanak a napfényben. Fát, zöld lombot ugyancsak keveset hagytak a szem gyönyörködtetésére, s nem hiszem, hogy a tengeri fürdőn kivül egyéb élvezetben is gyönyörködhetnék az ember.

Siettünk a László gyermekotthonba, hiszen ez vonzott bennünket leginkább.

Maga az otthon egy régi kolostoréplet, a melyet még a Frangepánok épittettek. Aztán

SÖVEGJÁRTÓ JÁNOSNÉ
VÁSZON, ASZTALNEMÜ ÉS ÁGYNEMÜEK ÁRUHÁZA SZÉKESFEHÉRVÁR,
BARÁTOK ÉPÜLETE, AZELŐTT ÖZV. HANEL ANTALNÉ-FÉLE ÜZLETHELYISÉG.

Mai lapunk 4 oldal.

FJNa00000433

katholikusok tehetnek amit akarnak, az állam elnéz a fejük felett és nem vesz tudomást róluk. Most hozzáfutnak segitségért, akivel azelőtt keresztülvitették, hogy a katholikusokat észre sem kell venni.

Lám! lám! milyen keserves utjai vannak az életnek. Ki hitte volna mindezt?! Mennyivel jobb volna, ha mi kereszténykek összetartanánk és elsősorban azt keresnénk, ami erősit bennünket és nem azt, ami az egész kereszténységnek életerejét rombolja. **Justus.**

UJDONSÁGOK.

— **Személyi hir.** *Zichy* Gyula gróf, pécsi püspök hosszabb tartózkodásra titkára kiséretében Nagylángra érkezett.

— **Esküvő.** Fényes esküvő volt tegnap délelőtt 11 órakor a székesegyházban *Schokziczai Jovanovich* Miklós nagyatádi méneskari főhadnagy *Sch. Jovanovich* Szilárd, volt országyül. képv. fia vezette oltárhoz *Vitzlinger* Alajos cs. és kir. nyug. őrnagy és neje *Hausner* Aranka leányát, *Györgykét.* Az eskeketési szertartást *Mayer* Károly apátkanonok végezte, ki könnyekig meghiató, magasszárnyalásu beszédet intézett az ifju párhoz. Násznagyok a menyasszony részéről *Edvi Illés* Károly bpesti ügyvéd, a vőlegény részéről *Papp* Kálmán cs. és kir. méneskari százados voltak. Az esküvőt fényes nászlakoma követte a menyasszony szülői házában.

— **Letört virág.** Rövid két hónapon belül harmadszor adunk hirt arról az ismétlődő s fájdalomban folyton fokozódó mérhetetlen csapásról, a mely városunk köztiszteletnek örvendő főjegyzőjét, Kerekes Lajos dr.-t sujtja. Először fiacskáját, aztán leánykáját, rabolta el a halál. Vasárnap este ujra kopogtatott a szörnyű rém s a pár hónappal ezelőtt még életvidor Lacikát ragadta magával, miután hosszantartó betegség által halálra gyötörte. Megdöbbenve állunk meg a három frissen behantolt sir fejfájánál, az el. költözött, az égbe szállott angyalok porladó testemei mellett. Az ő fehér lelkük Isten országába szállott, de egyet hátrahagytak, jó szülelk megmérthetetlen fájdalmát. Ebben őszinte részvéttel osztozik Kerekes Lajos dr.-ral és családjával minden jó ismerősük. A kis halott földi maradványainak temetése ma d. e. 11 órakor volt a Szenthároms ág temetőből mély és őszinte részvét mellett.

— **Bilkei Ferenc** a Fejérmegyei Napló felelős szerkesztője visszaérkezett városunkba és ismét átvette a lap vezetését.

— **Az öreghegyi hegyközség** Augusztus hó 2-án d. e. 8 órakor a városház nagytermében közgyülést tart. Tárgy: A hegyközségi rendtartás alapján 24 választmányi tagnak 3 évi időtartamra titkos szavazás utján általános szótöbbséggel választása. A szavazatszedő küldöttség az ideig. választmány intézkedésével a következőleg alakult meg. A szavazatszedő küldöttség elnöke: Dr. Kövesy István, helyet. Knittelhoffer Károly. Jegyzők: Vida Pál, Szepessy Géza. Bizalmi férfiak: Berregi József, Fodor János, Mészáros Ferenc, Richter József, akiknek közbenjöttével a szavazás d. e. 8—12 óráig fog megtartatni. Szavazási jog csakis a hegybiró által kiállitott, a szőlőbirtokos nevét, birtoka terjedelmét és ennek alapján szavazatainak számát kitüntető igazolvány mellett gyakorolható, miért is igazolványaikat magukkal hozzák a szavazók. A netán elveszett igazolvány helyett a közgyülést megelőzőleg a hegybirónál uj igazolvány szerezhető. A hegybiró az igazolványokat napokont d. e. üzleti helyiségében, d. u. pedig a szőlőhegyen a hegybirói lakban szolgáltatja ki, a jelentkező szőlőbirtokosnak. Minden tagnak joga van a közgyülésen magát egy a hegyközség kötelékébe tartozó másik szőlőbirtokos által képviseltetni; az e tárgyban kiállitott irásbeli meghatalmazás azonban a közgyülés megnyitását megelőzőleg az elnöknek átadandó.

— **A keresztényszocializmus diadala.** Zentán a szociáldemokrata malommunkások szakegylete a napokban kimondotta feloszlását. Ez a legnagyobb zentai vörös szakegylet megunta a szociáldemokraták nehéz jármát s minden szó nélkül faképnél hagyta őket. Az hallatszik, hogy az egész szakcsoport a keresztényszocialistákhoz megy át. Szocialista elvtársak — a példa vonz.

— **Cóngrua.** Apponyi Albert kultuszminiszter már a folyó évre utalványozta a katholikus lelkészek fizetését 1600 koronára kiegészitő államsegélyt. A mi káplánjainknak akik alig néhány száz koronán bajlódnak nagyon elkel a fizetésrendezés.

— **A bobajki fürdőközönség táncmulatsága** bár a fiatal urak meglehetősen távol tartották magukat, szépen sikerült. Budapest, Fehérvár és a környék népei megmutatták, — hogy fiatal urak nélkül is tudnak jól mulatni. A hangulat oly eleven volt, hogy elhatározták a jövő vasárnapra a mulatság megujitását. Ekkor már kabarettel kötik egybe a táncot. A kabaret műsorát a fürdő publikum agilis tagjai állitják össze.

— **A husárusitás** szabályozására, amint emlitettük, uj szabályrendeletet küldött szét a földmivelési miniszter. Az uj szabályrendelet nagyrészt egészségi okokra támaszkodik. Előirja, hogy a husárakat, minőségeket jelző táblákat ki kell függeszteni a mészárszék falára, továbbá, hogy a hus egészséges volták jelző pecsétet a leölt állat minden testrészére rá kell ütni. Holnap délután 3 órára összehivják a város mészárosait és Simon Sándor rendőrkapitány megfogja magyarázni nekik az uj szabályrendelet intézkedéseit.

— **Diákok kosztadói.** A közoktatásügyi miniszter egy konkrét eset alkalmából körrendeletben figyelmezteti a középiskolák tanárait, hogy diákoknak hozzájuk kosztba felvétele körül tapintatosan járjanak el, kosztos diákok tartásáról lehetőleg tartózkodjanak, azonban, ha ilyeneket mégis magukhoz fölvesznek, eljárásuk ne viselje magán az üzletszerűség jellegét, továbbá megtiltotta, hooy egy-egy lakás és kosztadó 4 tanulónál többet tarthasson.

— **A főmérnök marad.** Winkler Vilmos főmérnök, amint tudjuk lappangó betegségének argumentálásával nyugdijaztatását kérte. A kérelmet azonban a nyugdijfelügyelő bizottság elutasitotta, arra az álláspontra helyezkedve, hogy a főmérnököt egészségi állapota nem gátolja meg abban, hogy a város érdekében szép és eredményes munkát feitsen ki. A közgyülés is erre az

---

megszünt imádság házának szolgálni. József főherceg, a mi áldott lelkü nagy urunk megvette és László fia emlékére gyermekotthonnak rendeztette be.

Sokkal magasztosabb előttünk a nemeslelkü nagy magyar ember emléke, semhogy hódolattal ne gondolhatnánk az ő emberbaráti szivének jóságos gondoláára és ugy hiszem — sokkal inkább megfelelek nemes lelke szándékának, ha őszintén s nem a hibákat takargatva irom le mindazt, amit — igaz — rövid, de figyelő szemmel s füllel tapasztaltam.

Sokáig kerestgéltük a bejárást, mig végre hosszas csengetés után valahogyan előkerült valaki, aki ajtót nyitott. Bekerültünk. Egy régi zárda alacsony ivei fogadtak bennünket. Kijutottunk a szabad levegőre. A gyermekek épen fürdés után a napon sütkéreztek. Egy darab vajas kenyér mindegyik kezében, nyüzsögtek, sürögtek-forogtak mint a hangyák. Aztán előkerült a ház vezetője, hivatalos nyelven: a kedves néni. Szeretnék tapintatos lenni vele szemben, de lehetetlen elnyomnom azt a megjegyzésemet, hogy a fehérszin iránt nincs túlságosan kifejlett érzéke. Persze a ruháját értem, amely valaha fehérnek készült, de a tenger vizének közelsége mellett se sikerült ezt a szép szint rajta fölfrissiteni. Persze laikus embert első sorban a tisztaság képe érdekli. Azt hiszem azonban, hogy a gyermekeket, a fehérlelkü, hószivü gyermekeket is s ha enélkül vannak, legalább a páladás szép eszméye hontalanul bolyong a falak komor falak között. Az erős parancsszó meg-megujuló hangsulyozása sokszor hangzott a fülünkbe, amelyet a felügyelő nők, azt hiszem, tanitó pályára készülő exisztenciák, hangsulyoztak. Hát hiszen jól van. Annyi gyermek közt vezetni nehéz lehet csupán szeretettel a rendet fentartani.

Megjegyzéseimet nem is erre, hanem kiválóan arra akarom fentartani, amit az egész helyiség tulzsufoltságára vonatkozólag kell fölemlitenem. Ugy mondták a vezetők, hogy 180—190 gyermek van a László gyermekotthonban elhelyezve. Hát ez a szám megdöbbentően sok. Egyik ágy a másikhoz van szoritva. Ez nem volna baj, ha maga az épület elég magas volna. De jóformán kézzel elértem a födemét. Most már méltóztassék elképzelni azt a — felügyelőkkel együtt — körülbelül 200 lényt, amely este 9 órától reggel 8 óráig ebben a zárt helyiségben szija tüdejébe a szükséges levegő táplálékát. Azok a gyermekek tüdülni, erősödni vannak ott, de ez a levegő semmiesetre sem válhatik számukra az tüdülés forrásává. Ez az egyik. A másik az ellátás kérdése. A gyermekek ebédje levesből, főzelékből és a rája tett szükméretü főtt husból áll. A levest akár ne is számitsuk, hiszen jól tudjuk, hogy nagy tömegnek jó erős levest csinálni, amely egyszersmind táplálékul is szolgálna, alig lehet. Marad tehát a főzelék és a főtt hus. Megkérdeztem több gyermeket s az általános válasz az volt, hogy az ellátás majdnem mindennap ugyanaz. Aki 10 órait is akar, annak külön 5—10 forint ráfizetéssel kell ezt a kiváltságot megváltani. A rendes ellátás dija 60 kor. havonkint. Amint emlitettem, nagyrészt vérszegény, tüdőbajra hajlandó, beteges gyermekeket vesznek fel az otthonba. Ezeknek fő elemük a jó és bő táplálkozás. Hogyan érjék azonban el ezt, mikor az ennivaló kevés is, gyenge is, amely azt a szegény gyermeket kellőleg nem táplálhatja? Nem akarom megemlités nélkül hagyni azt sem, hogy a gyermekek ágyruha váltása csak 6—8 hetenkint történik, ami szintén nem felelhet meg azoknak a követelményeknek, melyeket a szülői gond eltávozott kedvesei érdekében tápiál.

Sok apró részletre kiterjeszkedhetném még, ami az én pedagogiai érzékem előtt tótágast állott, de talán elég lesz egyelőre ennyi. Szavaimat nem a magam jókedvéért, hanem a közjó érdekében mondottam el. Használni akarok vele. Nem tudom, kinek a fönhatósága alatt áll az intézet, de azt tudom, hogy hazánk legtöbb vármegyéje, amint Fejérvármegye is, a maga föláajánlott alapitványával részese az intézet fönállásának. Ezek a vármegyék mindannyian közvetlenül érdekeltek abban, hogy a szárnyaik alól kibocsátott gyermekeket gondos, a célt szem előt nem tévesztő egyének vezessék és istápolják. Nekem is, másoknak is az az erős meggyőződésünk, hogy az intézet mostani vezetősége nem kezeli az intézetet oly önzetlen szeretettel, mint az a kezdet kezdetén volt, amikor önmagukat föláldozó, a gyermekek javáért mindenről lemondani tudó fehérlelkü apácák vonták fehér szárnyaik alá az apró beteges gyermekeket s megállitva őket fölfelé vezető utjokban, visszahozták őket ujra az édes szülői szeretet meleg otthonába, hogy a hazának és társadalomnak munkásivá válhassanak. Ezt azt önzetlenséget én nem találtam föl ebben az intézetben és sajnálkozva adom tudtára a közvetlenül és közvetve érdekelteknek.

Ebből legyen elég egyelőre ennyi.

Cirkvenica a magyarok tanyája. Annyi magyart nem találtam még idegenben, mint itt. A merre mentünk mindenütt magyarszó csengett felénk, persze különböző zsargonban s épen nem ritkán lipótvárosi hangsulyozással. Annyira szinan voltak, hogy legalább 10 vendéglőbe vándoroltunk be és onnan ki, mig végre a város végén az elegáns, modern Terapia vendéglőben ebédet is kaptunk. Két heti nélkülözés után hozzájutottunk ujra az izletes sertéskarajhoz. No szerencsésen el is rontottuk vele a gyomrunkat.

FJNa00000434

álláspontra helyezkedett s nem nyugdijazta a főmérnököt. Winkler Vilmos a közigazgatási birósághoz vitte nyugdijaztatási ügyét. Megérkezett a válasz, a mely kimondja, hogy a nyugdijaztatáshoz legalább 65 éves életkor, vagy teljes munkaképtelenség szükséges. Winkler Vilmosnál e feltételek egyike sincs meg.

— **Jönnek a katonák!** A mi 69. gyalogezredünknek Pécsett állomásozó zászlóaljai augusztus 14-én városunkba érkeznek. Még a zenekar is itt lesz.

— **Táncmulatság.** Minden izíben pompásan sikerült táncmulatságban volt része Sárkeresztur és vidéke uri közönségének f. hó 25-én a Takács-féle nagyvendéglősen. Kivilágos-kivirradtig tartott a tánc, melyből a jelenvoltak mindegyikének ugyancsak bőven kijutott. Petrezselyemről, majomszigetről szó sem volt. Az izzó, forró hangulat még a kora öregeket is állandóan hatalmában tartotta. Táncoskedvet, táncmulatság erények dolgában városunk fiatalsága igazán iskolába járhatna Sárkeresztur és környéke jeunesse d' aceéjához. — A jelenvolt uriasszonyok és urileányok névsora a következő: Bárándy Albertné, Bodry Jánosné, Sári, Margit és Lujzika, Gráffy Istvánné és Mariska, Halbich Győzőné, Haraszty Mariska (Sárbogárd), Huszár Jánosné, (Aba), Fodor Józsefné és Gyöngyike (Csillagmajor), Katona Józsefné, Kolbenheier Jolán, Szabó Melánia (Aba), Oberecht Lajosné és Ilonka (Káloz), Dr Ságh Ernőné (Perlak), Szűcs Albertné, Vilma, Margit és Sári (Aba). A mulatság tiszta jövödelmét a a községi betegalap kapta, erre a célra felülfizetek: Spitzer Vilmos dr. 2 K, Pauer Ferenc 1 K, Oberrecht Gyula 4 K, Fodor József 1 K, Szabó Melinda 2 K.

— **Hirtelen halál.** Schönheim Mór 60 éves budai-uti vendéglős vasárnap délután Aligán a Balatonban fürdözve, görcsöket kapott. Közelében senki sem volt, ki segithetett volna rajta. Belebukott a vizbe s belefult. Fia, Schönheim Adolf, a budapesti Szent István kórház orvosa, édesatyját gyászolja benne.

— **Az egyforintosok bevonása.** Az Osztrák-Magyar Bank utasitotta összes pénztárait, hogy fizetéseit ezüstben kizárólag egy- és ötkoronás pénzdarabokban teljesitse és az egyforintosokat tartsa vissza. Ennek az intézkedésnek kizárólag oktató célja van. Mert mig a falvakban egész szépen hozzászoknak a koronaszámitáshoz, a városokban a kereskedők még mindig forintokban és krajcárokban számitanak. Az eddigi összes figyelmeztetések és utasitások eredménytelenek maradtak. Most a forintosoknak a forgalomból való kivonása által akarnak a helyzeten segiteni. Az Osztrák-Magyar Bank elegendő mennyiségű egy- és ötkoronásokkal rendelkezik, hogy a forintosokat pótolni tudja.

— **Aligai tüzvész.** A szombatra virradó éjjelen nagy tüzvész pusztitott a Balaton keleti partján fekvő Aligán. Az Engel Jakab birtokában levő Világos pusztai urodalom istállója gyuladt ki, amelytől tüzet fogott a cselédek háza és istállója is. A felriadt cselédek hozzáláttak a tüz oltásához azonban nem sok eredménye lett munkájoknak. Az értesitett enyingi tüzoltóság is kivonult s megfeszitette munkaerejét, a munka azonban csak az egész puszta veszedelmének meggátlására szoritkozhatott. A két istálló teljesen áldozatul esett a tüzveszedelemnek. Bennégett vagy 32 tehén is, a cselédség egész vagyona. Szivreható volt látni mint sirtak az egész vagyonuk pusztitását látó cselédek. Engel Jakab a dús gazdag bpesti omnibusz vállalat tulajdonosa csak kiheveri a bajt, — könyen tellenék tőle a tönkre jutott cselédség felsegitésére is. Ha lesz szive hozzá, megteszi.

— **A vigyázatlanság áldozatai:** Horváth János 28 éves, nős, napszámos, zámolyi lakos, barátjával Szentgyörgyi Istvánnal — a rossz nyelvek szerint — a tilosba ment vadászni. Szentgyörgyi fegyveréből egy szög kiesett; hozzá fogott a javitáshoz s a hiányt egy fadarabbal akarta pótolni; eközben odaérkezett barátja, Horváth István. A megtöltött fegyver vigyázatlanul kezelve, elsült, a golyó Horváth lábába furódott s rajta erős sebet ejtett. A megsebzett láb fájdalmas hasogatásai a szt. György kórházban gyötrik a vigyázatlan vadászt, hova kedden szállitották be.

— **Katonaszökevény.** Varga István közkatona a helybelyi állomásozó uhlanus ezredben nehéz szivvel viselte a katonaéletet, keservelt. Végre is szökésre gondolt, amelynek kivitelére egy szép holdtalan, sötét éjszakát választott. Megmászta a kaszárnyát körülvevő falakat s fegyvernélkül délnek vette utját hazája felé, még az éj folyamán egészen Seregélyesig jutott, el további utjának fonalát elvágta a csendőri nyomozás. Visszahozták a kaszárnyába, hol egyenesen kóterba csukták.

— **Égiháboru.** Vasárnap délután hatalmas viharfelhő vonult el Forna határa felett, a melyből a folyton cikázó villmok egyik sugara felgyujtott egy szénaboglyát. Ugyancsak erős vihar dühöngött ugyanez időben Pátkán is, a hol Füri Jánosnét épen akor sujtotta le a villám, a midőn kacsáit össze akarta terelni. Ugyanazon pillanatban, a midőn Füri Jánosné léottelenül esett össze, a villám Osváth Jánosnak közelfekvő szé abogláját is felgyujtotta.

— **A Sertésvész,** amely már néhány hónapja pusztitott városunkban, megszünt. A sertések felhajtására engedélyt adott a rendőrkapitányság.

— **Szerencsétlenség a cséplőgépnél.** Csizmadia József 56 éves nős Sárában munkás a cséplő-gép körül foglalatoskodott. Hétfőn este a a szokásos tisztogatást és takaritást végezték a gép körül. Csizmadia a szürkületben nem vette észre, hogy a szijat még nem vette le s igy a cséplő-gép lassan, de folytonosan működik, seprüjével beljebb nyult a gép dobjába mely balkezét elkapta és összetörte A Sz. György kórházba szállitották kinos fájdalmai közt, hol az összetört kezet azonnal levágták.

— **Kimutatás** a jótékony nőegylet saját pénztára javára, 1908. május hóban eszközölt általános gyüjtésről: (Folytatás.)

1 Koronát adományoztak: Nyári Györgyné, Noflezer Jánosné, Nagy József, Námesy Mariska, Neinsics Mária, Novák Sománé, Nyáryné és 15 N. N., Orgon Sándorné, Pehakker Jánosné, Pausch Rafaelné, Pénzes Józsefné, Pék Károlyné, Peto Ilona, Peto Jánosné, özv. Péntek Józsefné, Pósa Károlyné, Pál Elek Perlaky Istvánné, özv. Probszt Antalné, özv. Paz Mihályné, Perez Ferenc, Reitmann Dávid, Rainits Ferencné, Rosenberg Sándorné, Radnich Imréné, Roszberger Ilona, Reitmanné, Rechnitzerné, Rotter, özv. dr. Riederné, Reveland Antalné, Róth Bertalanné, Székely Manóné, Stolczenberger Józsefné, özv. Szakály Jánosné, Schmöltz Józsefné, Schmelczer Jakabné, Somogyi Gáborné, Sipos Anna, Schwanné, Szabó Ferencné, Szüts Lajosné, özv. Szauer Józsefné, Schier Gyuláné, Schönheim, Schelber Ferencné, Schultz Ferenc, Szőke Istvánné, Szlempákné, Számmer Imréné, Székely Istvánné, özv. Számmer K.-né Básni Szentpétery József, Schmelczer Jákóné, Singer Józsefné, Szaller-Békéll Istvánné, Schreindorfer Ferenc, Szanter Józsefné, Stermeczky Imréné, Székely Manóné, Szőke Gyuláné, Sándorné B. Jolán, Saly Károlyné, Schwerer Antalné, Szőllősy Mária, özv. Szalay Józsefné, Szép Károlyné, özv. Schlammadinger Józsefné, Szebenyi Nina, Szalay Károlyné, Sorecz Józsefné, Szabó Istváné, Tomory Józsefné, Tury Endréné, özv. Tremkóné, özv. Táró Dénesné, Tátján, T. I, Tomán Imre, Tóth József, Teleky Sándorné, Világossy Károlyné, Vincz Józsefné, Varga Istvánné, Várdyné, Viniczay Imréné, Varga György, Vadász Antal, Vanka György, Vermesné, Vida Dezsőné, Weisz Adolfné, Wollner Sándor, Waler Györgyné, Weiner Ignácné, Wlassicsné, Weisz Adolfné, Wachtl Jánosné, Werbanits Teréz, Weisz Sámuelné, Zagor János, Zsigray Sándorné, özv. Závodnikné. (Folyt. köv.)

Mr. Charles Lyon, ki tizenegy éven át Prof. dr. Árkövy (fogorvos) asszisztense volt, minden szombaton rendel a „Magyar Király" szállodában.

— **Öngyilkos kovácssegéd.** Burnymiszky János 21 éves kazánkovácssegéd a munkából kifogyva, a nehéz vándorbotot vette utitársul. A megélhetés gondjaitól elcsüggedve, meglátogatta Rácalmáson lakó rokonait, kik egyszerü csavargónak gondolván, kiutasitották. A durva kiutasitás a szegény, mindenkitől elhagyott legényt ugy elkeseritette, hogy a méregpohárban kivánt vigasztalást keresni. A helybeli orvos azonnal gondoskodott megfelelő ellenszerről, további ápolás végett pedig hétfőn a Szent György kórházba szállitották, ahol lélekben megtörve, bánkódik meggondolatlan cselekedete fölött. Állapota veszélyes.

Piaci árak. Buza 23.20—23—40, rozs 18.20—18.40, árpa 14.20—14.80, zab 16.—16.20, tengeri 16 korona.

Husárak. Marhahus I. rendü 1.60 k., II. rendü 1.44 korona. Sertésszalonna füstölt 1.60 k., friss 1.36 k.

Délután visszamentünk Fiuméba. A tenger gorombáskodott. Minél inkább közeledtünk Fiuméhoz, annál jobban emelgette a hajónkat. A födélzet beillett egy fiók Lipótvárosnak. Terjedelmes szatócsné urhölgyek, akik egy esztendő minden melegét — nevezzük szeliden igy — és minden pletykáját idehozták, hogy itt könnyebbüljenek tőlük, olyan zsibvásári hangulatot rögtönöztek, hogy az ember önkéntelenül a zsebkendőjét kereste. Mikor azonban a tenger goromba mozdulatai vészjóslólag az imént bekebelezett ebédet juttatta eszükbe, egyszerre borongós hangulat kelt szárnyra:

— Hű! az a kellemes libapecsenye! te Dalfikám! ugy-e kár volna érette.

— Ne beszéljél te sokat — nyögött a megszólitott — hanem edd meg ezt a citromit. S ő nagysága beleharapott egy citromba s olyan arcot vágott tőle, mintha az egész világ keserü bánata mind az ő szivéből akarna kicsordulni. A többi meg rajta mulatott. Az ájuldozott s minden áron pofon akarta vágni a kedves leánykáját, a Rebekát, a ki szintén nem tudta magát tartóztatni a nevetéstől, mikor szeretett édes mamája orrfintorgatásait szemlélte. Igy mulott az idő — szerencsére minden nagyobb katasztrófa nélkül — egész Fiuméig.

Ott pedig nagyszerü esemény várt reánk. Az angol flotta látogatóba jött Fiuméba. Önök, nyájas és nyájtalan olvasóim bizonyára olvasták az ujságokban, hogy 5 angol hadihajó megtisztelte a magyar tengert s Fiuméban tisztelgett Magyarországnak.

A fölállás éppen előttünk történt. Én ugyan láttam ennél nagyobb flottát is, láttam Gibraltárnál a 45 óriási angol hadihajót, melyek állandóan őrzik a Földközi tenger kapuját; két héten át Velencében mindennap láttam az angol flotta három pompás hadihajóját: de azért ez is szép volt, ez az öt hatalmas tengeri szörnyeteg, a mely rengeteg ágyuiból halált bömböl, s melynek egyetlen lövege 10 ezer forintokat emészt föl.

Pompás volt az angol tengernagyok kivonulása. Nagyrészt borotvált képü, rideg, a tenger sósvizétől és sóslevegőjétől durvára edzett hadfiak, egyenesek, mint a fenyüfa, komolyak, kemények, mint a vas, ott vonultak ki előttünk. Fiume népe óriási rajokban tolongott az utjokban. Mi a kávéházak asztalaira állva néztük őket. Egy diszszázad ott parádézott előttünk, a katonazene harsogtatta az angol hymnust. A tisztek kocsira ültek, fölmentek a kormányzó palotába s alig tiz percnyi látogatás után ismét visszamentek hadihajóikra. Elegáncia, feszesség s halotti csendesség nyitott nekik utat, a merre elvonultak.

Meglátogattam egy Fiumei ismerősömet, egy hajós kapitányt, aztán egy kedves magyar társaságban megvacsoráltunk.

Utitársaimat már előbb utnak bocsátottam. Azok robogtak Budapest felé, Én egy déli vasuti kocsiba szálltam s St. Peter felé, Stejer ország irányába indultam. Egy kellemetlen éjjeli utazás keserveinek néztem elébe. Négy német katonatiszt és még ketten ültünk egy szakaszban. A kalauz megkönyörült ugyan rajtunk s kettőtől megszabaditott bennünk, de négy ember is sok egy olyan helyen, ahol csak egy méteres hosszuságu hely jut egy olyan embernek, aki a 160—180 cm. körül növekedett nagyra. Mindössze két órát aludtam, pedig a második álmatlan éjszakát érteni már. Reggel Grázban voltam, a honnan a kedves Radegund felé irányitottam vitorlámat.

Bikol Ferenc.

FJNa00000435

— **Öngyilkos málházi.** Pölördi József bicskei málházó egész élete során nagy kedvelője volt a szeszes italoknak. Sok kellemes percet szerzett neki a szesz, sokkal többet azonban kellemetlent. Életének is a pálinkaivás vetett szomoru véget. Felesége nem egyszer intette a jó utra a fejét vesztett embert, azonban nem hallgatott a jó szóra. Végre is kötéllel vetett véget szánalmas életének. Tegnap reggel holtan találták udvarán egyik fájának ágán.

— **Erdei tüz.** Nagy veszedelemben forgott tegnap délelőtt Eszterházy Móric gróf csákvári erdeje. Még eddig meg nem állapitott okból kigyuladt az erdő közepén levő tisztás, melynek száraz füvén hamar elöntöttek a lángok. Már-már az erdő fái is veszedelembe forogtak, azonban az idejekorán értesitett tüzoldók beállottak a mentés munkájába. Rövid munka után megfékezték a vezsedelmes gyorsasággal tovaharapódzó elemet. „Az erdő" szerencsére megmenekült.

Egy jóházból való fiu Budapesten a tisztviselő-telepen kertes házban kiváló felügyelet melleti a telepi gimnáziumhoz közel teljes ellátásra egy előkelő állami tisztviselőnél elfogadtatik.

— **Öngyilkos cselédleány.** Vargha Mária 20 éves cselédleány Grosz Bernát Rác-utcai vaskereskedő szolgálatában megunta hányatott életét, amelyet lugkő oldattal akart kiirtani. Régi szándéka szombaton délután vélt valóra, az irgalmas halált keresve, méregpoharat ivott. Meggondolatlan cselekedetét észrevették s értesitették a mentőket, akik a helyszinén teremve az öngyilkos leányt beszállitották a Szent György-kórházba. Gondos ápolás alá vették; talán sikerül megmenteni az életnek. Szomoru élete sórsa, amelyet az élet örömeiben való csalódás is keserüvé tett, vezette az öngyilkosság gondolatára.

Eladó szőlő. A Maroshegyen, a kápolna mellett egy 5 oktályos szőlő minden órán eladó. Tudakozódni lehet Széchényi-utca 32. sz. a.

Értesitők.

II. Főreáliskola.

Az Értesitő első szavai a közönséghez szólnak; s az iskola és a szülők közt ama kapcsolat megteremtését sürgetik, melyet, ha nem is ily körvonalazottan—Bevezetőnkben mi is pengettünk.

A Programmértekezéskép *Herczeg* Antal tanárnak a Szabad Lyceumon elmondott, *Nevelés a családban és az iskolában* czimü előadását kapjuk. Alapos tanulmány, széleskörü tapasztalat, emelkedett életfelfogás erős praktikus érzékkel párosulva jellemzik igen szépen a szerzőt és dolgozatát egyképen.

Az *iskolai közlemények* első rovata a tanárikar névsorát közli. Bizonyos meghatódással olvastuk, hogy az igazgatóság az intézetnek még életben levő nyugalmazott tanárait is felvette ide, sőt velük vezeti be a névsort. Az igazgatón kivül 14 rendes, 2 helyettes tanár, 2 önálló működésü és 2 gyakorló tanárjelölt működött az intézetnél. A tanulók hitoktatását az egyes egyházak kiküldött hittanárai, illetve hitoktatói végezték. A rendkivüli tantárgyak előadói a következők voltak: *Boromisza* Jenő, majd *Maron* István (latin nyelv), *Árokay* Antal dr. (egészségtan), *Décsi* György (gyorsirás), *Fricsaj* Rikárd (ének), *Tunner* Károly dr. (vegytani gyakorlatok), *Szabó* Dezső (francia társalgás) és *Vörösmarty* Mihály (vivás).

A Tanitás Műhelyéből c. fejezet az igazgató bevezetőjén kivül 4 módszertani vázlatot közöl, mely — igen helyesen — az évfolyamán letárgyalt tanterv helyett vétetett föl az Értesitőbe. Az intézet belső életébe tényleg alaposabb bepillantást nyerünk bennök, azonkivül — a tanitás szellemét, a tanár egyéniségét és módszeres eljárását is megismerjük általuk — az igazgató intenciója szerint. Az érdekes ujitás autentikus fórumokon is osztatlan helyeslést kelett. A főigazgató külön leiratban méltatta, a *Magyar Paedagogia* pedig szinte tüntető dicséretben részesitette.

Az első vázlat *Kelemen* Béla tanitási módszerét dicséri. Berzsenyinek *A magyarokhoz* c. ódáját találjuk itt változatosan taglalva, — szempontok szerint — ahogy azt az igazdató IV. osztályos tanitványaival feldolgozta. A második Vörösmarty *Zalán futásának* X. énekével foglalkozik, amint azt *Exner* Győző a VIII. osztályban tárgyalta. A harmadik *Tunner* Károly vegytani előadásaiba nyujt betekintést, végül az utolsó *Décsi* György tanitási módszerével ismertet meg bennünket, melyet az ábrázoló geometria előadásában alkalmazott. Mind a négy vázlat arról tesz tanuságot, hogy a főreáliskola képzett, lelkiismeretes tanárok kezében van.

A jótékonyság ügye nem áll oly magas fokon, mint pl. a főgimnáziumban. Ennek azonban korántsem az intézet előljárói az okai. Ellenkezőleg, ők a rendelkezésükre álló eszközökkel oda igyekeztek hatni, hogy minél szélesebb körben szolgálhassák az emberszeretet céljait a szegény tanulók fölsegélyezésében. A Segélyző-egyesület tanári vezetés alatt állott. Mi helyesebbnek tartjuk az olyanforma szervezetet, milyen a főgimnáziumban van: tanári felügyelet és ifjusági autonómia keretében. Igy a segélyezés sokkal közvetlenebb, s a rászorulók is egészen más érzelmekkel veszik a segitséget.

Az Önképzőkör *Molnár* János tanár vezetése alatt szép, értékes munkát végzett. Pályatételei különös dicséretet érdemelnek. Helyes dolog, hogy osztályok szerint tüztek ki pályázatokat: igy a verseny sokkal arányosabb és tekintettel lehet az egyes osztályok speciális tanulmányaira. — A gyorsirókör is serényen szorgoskodott *Décsi* György tanárelnök vezetésével.

A tanintézetek nivójára népességükből is szoktak következtetést vonni. Igy nézve a főreál népességének hullámzását az utolsó évtized alatt, következtethetjük belőle, hogy az intézet folytonos fejlődést, egészséges haladást mutat. A lefolyt iskolaévben pedig népességének maximumára hágott. És szivesen elismerjük, hogy a fokozatos fejlődés nemcsak e külsőségben nyilvánult. Nagy érdeme ez igazgatónak, tanáritkarnak egyformán. Pedig a tanitás menetét sokszor megzavarták egyes elemek összeférhetetlen, izléstelen fészkelődései, melyek oly türhetetlenek lettek később, hogy felsőbb beavatkozást vontak maguk után. Igy sem osztatlan megelégedéssel fogadtatott a bonyodalom megoldása.

A tanitás és nevelés fárasztó munkája mellett más tekintetben is szép működést fejtett ki a tanári kar. *Kelemen* Béla igazgató hivatalos birálatokat irt, ezenkivül uj kiadást rendezett két országszerte elterjedt munkájából. *Exner* Győzőnek *A Föld ura* c. drámája a helybeli közönség osztatlan elismerése mellett került előadásra a városi szinházban. A Vasutas Szövetség ismeretterjesztő felolvasásai során *Herczeg* Antal, *Janikievicz* Vazul, *Szabó* Dezső, *Tunner* Károly dr. és *Varga* Mátyás egy-egy előadással vettek részt. Népakadémiai s egyéb előadásai kapcsán *Szabó* Dezső városunk hazafias és keresztény közönségének dédelgetett kedvencévé lett.

Érthető tehát, hogy távozását sajnálattal kisértük. Általános a kivánság, hogy körünkbe minél előbb visszatérjen.

Nemzeti, és vallási ünnepeinket gondosan megválasztott programmal ülte meg a főreál ifjuságá. Legkiemelkedőbb ezen ünnepségek között — mint a gimnáziumban is — Szent Imre jubileumi emlékünnepe. Püspökünk megjelenése, magasszárnyalásu szózata és *Szabó* Dezsőnek remek tollal, gyönyörü felfogással megirt emlékbeszéde sokáig feledhetelenné teszik azt az ünnepséget.

A nevelés és oktatás munkáját kiegészitették a gyakori kirándulások. Eredményekben legsikerültebbek voltak a pécsi és a budafoki Haggenmacher-sörgyár megtekintésére vezetett tanulmányuták.

A tanulók előmenetele határozottan jónak mondható. Az intézet 416 beirt tanulja közül 396 tett vizsgálatott. Ezek közül jeles volt 31, jó 86, elégséges 212. A bukottak száma 67, tehát a vizsgálatott tett tanulók 16·9 százaléka. (A főgimnáziumban 19%.)

Szomoruan jegyezzük meg, hogy a főreáliskola 396 tanulója közül *187 volt izraelita.* Félelmetes százalék! Igy a tanári kar minden igyekezete ellen is a zsidó kultura melegágya az intézet, honnan — tapasztalatból mondjuk — nagy százalékban mint hazafiatlan, internacionálista vigécek, szociáldemokrata apostolok fognak kikerülni az életbe.

Az érettségi vizsgálatok junius 10-én folytak le. A VIII. osztály növendéke közül 12 tanuló hagyta el éretten az intézetet. Jelesen érett volt 3, jól érett 3, egyszerüen érett 6. Ezek közül 2 tanári, 2 vegyészi, 2 jegyzői, 2 mérnöki, 1—1 orvosi, erdészi, katonai és hivatalnoki pályára lépett.

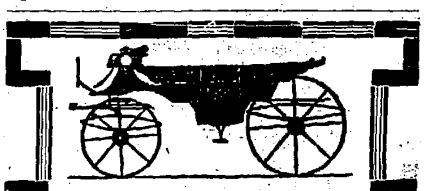

HIRTLING PÁL
KOCSIGYÁRTÓ,
Üzlet: Tolnai-utca 16. **Székesfehérvár.** Raktár: Simor-utca 35.

A nagyérdemü közönség becses figyelmébe ajánlom dusan berendezett kész **kocsi raktáromat.** Továbbá ajánlom ujonan berendezett **hognár üzletemet,** készletbe tartok mindennemü **hintó és hajtó kocsi korbákat, kerekeket** és hozzá tartozó összes fa részeket a leggyorsabban és jutányos árban szállitok.

Kovács, hognár és kocsifényező tanulók felvétetnek.

Mielőtt személyt, jelzálog- v. épitési irant intézkednék, kérjen ujtalanul prospektust. **KÖLCSÖN** **MELLER L. EGYED** BUDAPEST, IX., Lónyai-utca 7. Telefon-Interurban 49—31.

SCHMÖLTZ LÁSZLÓ
CIM-, CIMER-, SZOBAFESTŐ- és MÁZOLÓ
SZÉKESFEHÉRVÁR, VÁSÁRTÉR 17. SZÁM.
Elvállal minden e szakmába vágó munkát a legnagyobb igényeknek megfelelőleg, szolid árak mellett.
Ugyanott egy jó házból való fiu tanulónak felvétetik.

Nyomatott az Egyházmegyei Könyvnyomdában, Székesfehérvárott.

FJNa00000436